

פרשת חיי שרה – שלישי

(י) וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה גַמְלִים מִגַּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל-טוֹב אֲדֹנָיו בָּיָדוֹ וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אֶל-אַרְבַּע נְהָרִים אֶל-עֵיר נַחוּר:

רש"י א מגמלי אדוניו. נכרין היו משאר גמלים שהיו יוצאין זמומין מפני הגזל שלא ירעו בשדות אחרים: וכל טוב אדוניו בידו. שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלוח לו בתם: ארם נהרים. בין שתי נהרות יושבת:

(יא) וַיִּבְרַךְ הַגַּמְלִים מַחוּץ לָעֵיר אֶל-בְּאֵר הַמַּיִם לַעֲתָרָב לַעֲתָר שֶׁאֵת הַשְּׂאֵבִית:

רש"י א ויברך הגמלים. הרביצם:

(יב) וַיֹּאמֶר | יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבִרְהָם הַקָּרֵה-נָא לִפְנֵי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה-חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אֲבִרְהָם:

(יג) הִנֵּה אָנֹכִי נֹצֵב עַל-עֵין הַמַּיִם וּבְנוֹת אֲנָשֵׁי הָעֵיר יֵצְאוּ לְשָׂאֵב מַיִם:

(יד) וְהָיָה הַנֶּעֱרָ אֲשֶׁר אָמַר אֵלָיָה הַטִּי-נָא כַדָּךְ וְאַשְׁתָּה וְאָמְרָה שְׁתָּה וְגַם-גַּמְלִיךָ אֲשָׁקָה אֹתָהּ הַכֹּחֶתְךָ לַעֲבֹדָךְ לִיצְחָק וְבָהּ אֲדַע כִּי-עֲשִׂיתָ חֶסֶד עִם-אֲדֹנָי:

רש"י א אותה הוכחת. ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים וכדאי לכנס בביתו של אברהם ולשון הוכחת ברת אפרוביש"ט בלע"ז: ובה אדע. לשון תחנה הודע לי בה: כי עשית חסד. אם תהיה ממשפחתו והוגנת לו אדע כי עשית חסד:

(טו) וַיְהִי-הוּא טָרֵם כָּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רַבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יֵלְדָה לְבִתּוֹאֵל בֶּן-מִלְכָּה אִשְׁתִּי נַחוּר אֹחִי אֲבִרְהָם וְכֵדָה עַל-שִׁכְמָהּ:

(טז) וְהַנֶּעֱרָ טַבַּת מְרִאָה מֵאֵד בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יָדָעָה וְהָרָד הָעֵינָה וְהַמִּלָּא כֵדָה וְהָעֵל:

רש"י א בתולה. מקום בתולים: ואיש לא ידעה. שלא כדרכה לפי שבנות הכנענים היו משמרות מקום בתוליהן ומפקירות עצמן ממקום אחר העיד על זו שנקיה מכל:

(יז) וַיִּרְץ הָעֶבֶד לִקְרֹאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגַּמְלִינִי נָא מַעַט מַיִם מִבְּיָרְךָ:

רש"י א וירץ העבד לקראתה. לפי שראה שעלו המים לקראתה: הגמליניני נא. לשון גמיצה הומי"ר בלע"ז:

(יח) וְהָאָמֶר שְׁתָּה אֲדֹנָי וְהַמֶּהֱרַ וְהָרָד כֵּדָה עַל-יָדָהּ וְהַשְׁקָהּ:

רש"י א ותרד כדה. מעל שכמה:

(יט) וַתִּבֹּל לְהַשְׁקֹתוֹ וְהָאָמֶר גַּם לַגַּמְלִיךָ אֲשָׂאֵב עַד אִם-כָּלוּ לְשִׁתָּת:

רש"י א עד אם כלו. הרי אם משמש בלשון אשר: אם כלו. תרגם אונקלוס די ספקון שזו היא גמר שתיתן כששתו די ספקון:

(כ) וְהַמֶּהֱרַ וְהָעֵר כֵּדָה אֶל-הַשְּׁקֵת וְהָרָץ עוֹד אֶל-הַבְּאֵר לְשָׂאֵב וְהַשְּׂאֵב לְכָל-גַּמְלָיו:

רש"י א ותער. לשון נפיצה והרבה יש בלשון משנה המערה מכלי אל כלי ובמקרא יש לו דומה אל תער נפשי. אשר הערה למות נפשו: השקת. אכן חלולה ששותים בה הגמלים:

(כא) וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאָה לָהּ מִחֲרִישׁ לִדְעַת הַהֲצִלִּיחַ יְהוָה דָּרְכּוֹ אִם-לֹא:

רש"י א משתאה. לשון שאיה כמו שאו ערים. תשאה שממה: משתאה. משתומם ומתבהל על שראה דברו קרוב להצליח אבל אינו יודע אם ממשפחת אברהם היא אם לאו. ואל תתמה בתי"ו של משתאה שאין לה תבה שתחלת יסודה שי"ן ומדברת בלשון מתפעל שאין תי"ו מפרדה בין שתי אותיות של עקר היסוד כגון משתאה מגזרת שאה משתולל מגזרת שולל ושתומם מגזרת שממה וישתמר חקות עמרי מגזרת וישמר אף כאן משתאה מגזרת תשאה וכשם שאתה מוצא לשון משומם באדם נבהל ונאלם ובעל מחשבות כמו על יומו נשמו אחרונים. שומו שמם. אשתומם כשעה חדא כך תפרש לשון שאיה באדם בהול ובעל מחשבות. ואונקלוס תרגם לשון שהיה וגברא שהי שוהא ועומד במקום אחד לראות ההצליח ה' דרכו ואין לתרגם שתיה שהרי אינו לשון שתיה שאין אל"ף נופלת בלשון שתיה: משתאה לה. משתומם עליה כמו אמרי לי אחי הוא וכמו וישאלו אנשי המקום לאשתו:

(כב) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלוּ הַגַּמְלִים לְשִׁתּוֹת וַיִּקַּח הָאִישׁ גִּזְם זָהָב בֶּקַע מִשְׁקָלוֹ וּשְׁנֵי צִמְדִּים עַל-יָדָיָהּ עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם:

רש"י א בקע. רמז לשקלי ישראל בקע לגלגלת: ושני צמידים. רמז לשני לוחות מצומדות: עשרה זהב משקלם. רמז לעשרת הדברות שבהן:

(כג) וַיֹּאמֶר בֶּת-מִי אֵת הַגִּידִי נָא לִי הִישׁ בֵּית-אֲבִיךָ מָקוֹם לָנוּ לָלִיךְ:

רש"י א ויאמר בת מי את. לאחר שנתן לה שאלה לפי שהיה בטוח בזכותו של אברהם שהצליח הקדוש ברוך הוא דרכו: ללין. לינה אחת. לין שם דבר והיא אמרה ללון כמה לינות אתה יכול ללון אצלנו:

(כד) וְהָאָמֶר אֵלָיו בֶּת-בְּתוֹאֵל אָנֹכִי בֶן-מִלְכָּה אֲשֶׁר יֵלְדָה לְנַחוּר:

רש"י א בת בתואל. השיבתו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

(כה) וְהָאָמֶר אֵלָיו גַּם-תָּבֵן גַּם-מִסְפּוֹא רַב עִמָּנוּ גַּם-מָקוֹם לָלוֹךְ:

רש"י א מספוא. כל מאכל הגמלים ושעורים:

(כו) וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה:

י ודבר עבדא עסרא גמלין מגמלי רבניה, ואזל, וכל טוב רבניה, בידיה; וקם, ואזל לארם דעל פרת לקרפא דנחור.

יא ואשרי גמליא מברא לקרפא, עם בירא דמיא, לעדן רמשא, לעדן דנפקן מליפא.

יב ואמר יי אלהיה דרבוני אברהם, זמין כען קדמי יומא דין; ועביד טיבו, עם רבוני אברהם.

יג האנא קאים, על עינא דמיא; ובנת אנשי קרפא, נפקן לממלי מיא.

יד ותחי עולימתא, דאימר לה ארפני כען קלתיך ואשתי, ותימר אשתי, ואף גמלך אשקי יתה זמינתא, לעבדך ליצחק, ובה אדע, ארי עבדת טיבו עם רבוני.

טו והיה הוא, עד לא שיצי למלא, והא רבקה נפקת דאתילידת לבתואל בר מלכה, אתת נחור אחוהי דאברהם; וקלתה, על כתפה.

טז ועולימתא, שפירא למחזי לחדא בתולתא, וגבר לא ידעה; ונחתת לעינא, ומלת קלתה וסליקת.

יז ורהט עבדא, לקדמויתה; ואמר, אשקיני כען זעיר מיא מקלתיך.

יח ואמרת, אשתי רבוני; ואוחיאת, ואחיתת קלתה על ידה ואשקיתיה.

יט ושיציאת, לאשקיותיה; ואמרת, אף לגמלך אמלי, עד דיספקון, למשתי.

כ ואוחיאת, ונפצת קלתה לבית שקיא, ורהט עוד לבירא, לממלי; ומלת, לכל גמלוהי.

כא וגברא שהי, בה מסתפל; שתיק למדע האצלח יי אורחיה, אם לא.

כב והיה, כד ספיקו גמליא למשתי, ונסיב גברא קדשא דדהבא, תקלא מתקליה ותרין שירין על ידהא, מתקל עסר סלעין דדהב מתקלהון.

כג ואמר בת מאן את, חוא כען לי; האית בית אבוניך אתר כשר לנא, למבת.

כד ואמרת ליה, בת בתואל אנא בר מלכה, דילידת לנחור.

כה ואמרת ליה, אף תבנא אף כסתא סגי עמנא אף אתר, כשר למבת.

כו וכרע גברא, וסגיד קדם יי.